

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**НАУКОВЕ ТА МЕТОДИЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ
З ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

**Робоча програма
для студентів спеціальності 073 "Менеджмент"
спеціалізації "Управління
фінансово-економічною безпекою"
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017**

УДК 658:005.922.1:33(07)

Н34

Укладачі: І. П. Отенко

І. А. Яртим

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу.

Протокол № 1 від 26.08.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Наукове та методичне забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки : робоча програма для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" спеціалізації "Управління фінансово-економічною безпекою" другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. П. Отенко, І. А. Яртим. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 42 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулем і темами. Вміщено плани лекцій, практичних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" спеціалізації "Управління фінансово-економічною безпекою" другого (магістерського) рівня.

УДК 658:005.922.1:33(07)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

У сучасних соціально-економічних умовах проблеми забезпечення економічної безпеки вітчизняних суб'єктів господарювання набувають особливої гостроти і потребують об'єднання зусиль науковців та практиків в цієї галузі. Організація сучасної системи економічної безпеки та її функціонування через організацію діяльності суб'єктів безпеки є однією з умов забезпечення повсякденного існування суб'єкта господарської діяльності та створення умов для його сталого розвитку.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки – це безперервний процес (професійна діяльність) направлений на захист економічних інтересів власника та суб'єкта господарювання, який здійснюється суб'єктами безпеки в межах визначених власником та діючим законодавством їх повноважень.

У умовах ринкової економіки підприємство не може ефективно працювати, не маючи найновішої інформації про стан ринку, діяльність конкурентів тощо. Для ефективного ведення господарської діяльності керівництву підприємства, установи, організації необхідно ухвалювати управлінські рішення, інформаційну підтримку яких забезпечує система економічної розвідки.

Окрім того, кожного інвестора, іноземного бізнесмена часто хвилює незахищеність вітчизняних підприємств від промислового та комерційного шпигунства. Тому необхідно на підприємствах, установах, організаціях створювати надійну програму захисту стратегічно важливої інформації, технологій, розробок, ноу-хау тощо.

Поглиблення теоретичних знань із вирішення наведених завдань можливе на основі вивчення результатів сучасних наукових досліджень у галузі фінансово-економічної безпеки підприємств, установ, організацій. Це визначає актуальність дисципліни "Наукове та методичне забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки" та її важливість як складової циклу професійної та практичної підготовки формування фахівців з питань фінансово-економічної безпеки.

Навчальна дисципліна "Наукове та методичне забезпечення фахівців з фінансово-економічної безпеки" є вибірковою навчальною дисципліною професійного циклу підготовки та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців другого (магістерського) рівня спеціальності 073 "Менеджмент" спеціалізації "Управління фінансово-економічною безпекою" усіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма навчання – 5; заочна форма навчання – 9	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	вибіркова	вибіркова
Змістових модулів – 1	Спеціальність 073 "Менеджмент" спеціалізація "Управління фінансово-економічною безпекою"	Рік підготовки	
Загальна кількість годин: денна форма навчання – 150; заочна форма навчання – 180		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	1, 2-й
		Лекції	
		20 год	20год
Тижневих годин : аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 5		Практичні, семінарські	20 год
	Самостійна робота		
	110 год	140 год	
	Вид контролю		
	іспит	іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 36 %;
для заочної форми навчання – 29 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою освоєння навчальної дисципліни "Наукове та методичне забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки" є формування знань, умінь і навичок, розвиток здібностей щодо використання існуючого наукового та методичного забезпечення, що дозволяють спеціалістам з фінансово-економічної безпеки приймати раціональні управлінські рішення щодо забезпечення безпеки соціальних систем.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоєння необхідних теоретичних основ, методичних рекомендацій і практичних навичок щодо інструментарію проведення наукових досліджень у галузі фінансово-економічної безпеки;

формування комплексу знань та вмінь щодо здійснення діяльності пошукового та творчого характеру в процесі управління фінансово-економічною безпекою.

"Наукове та методичне забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки" – навчальна дисципліна, що є методичною основою для забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки.

Об'єктом навчальної дисципліни є фінансово-економічна безпека.

Предметом навчальної дисципліни виступають наукове та методичне забезпечення фінансово-економічної безпеки. У свою чергу, знання із цієї дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як : "Конкурентний аналіз", "Управління розвитком", виконання будь-яких науково-дослідних завдань (написання наукових статей, есе, рефератів, дипломних робіт), а також формування методичного забезпечення та наукового обґрунтування рішень фахівців із фінансово-економічної безпеки.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

підходи, технології та методи прийняття управлінських рішень; аналітичні техніки, методи, інструменти обґрунтування управлінських рішень фахівців з фінансово-економічної безпеки;

методології проведення фундаментальних, польових та модифікованих досліджень із фінансово-економічної безпеки;

методи, технології та інструменти аналізу, моделювання та оцінювання економічних процесів та явищ;

предметну область з управління фінансово-економічною безпекою на практиці;

вміти:

розробляти та застосовувати стратегії управлінського вибору;

ідентифікувати та враховувати інтереси груп, що впливають на прийняття стратегічно важливих рішень;

виявляти ознаки асиметричності інформації під час прийняття управлінських рішень;

розробляти дослідницький проект;

застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні аналітичні техніки та методи;

виявляти, окреслювати та формалізувати проблеми;

систематизувати та упорядковувати отриману інформацію;

розпізнавати, оцінювати та пояснювати ознаки погроз та їх вплив на фінансово-економічну безпеку;

інтегрувати, модифікувати, розвивати та використовувати набуті фахові знання, досвід у практичній діяльності, виявляти інтерес до професійної діяльності.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними **компетентностями**, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Назва та код компетентності	Складові компетентності
НМЗДФФЕБ 1. Здатність обґрунтовувати доцільність прийняття управлінських рішень (застосування методів управління, прийняття та розроблення управлінських рішень, фінансового та економічного аналізу, web-аналізу, бізнес-аналізу, бенчмаркінгу)	Виявляти альтернативні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки
	Обґрунтовувати вибір концепції та теоретичного підходу з метою досягнення цілей забезпечення фінансово-економічної безпеки
	Обґрунтовувати комплекс методів та процедур для забезпечення фінансово-економічної безпеки
	Обґрунтовувати вибір необхідної інформації для прийняття рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки
	Застосовувати евристичні методи для прийняття рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки
НМЗДФФЕБ 2. Здатність до використання інформаційно-аналітичного інструментарію дослідження змін у стані фінансово-економічної безпеки з використанням сучасних знань про методи, технології та інструменти аналізу, моделювання й оцінювання економічних процесів та явищ	Застосовувати методи математичної статистики для оброблення емпіричних даних щодо стану фінансово-економічної безпеки
	Застосовувати методи математичної статистики для оброблення емпіричних даних щодо стану фінансово-економічної безпеки
НМЗДФФЕБ 3. Здатність до поглибленого самонавчання, підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку	

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в табл. А.1 додатка А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Сутність та роль наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки

Тема 1. Основні категорії та поняття наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки

1.1. Поняття науки. Основні функції науки. Класифікація наук.

Поняття науки. Функції, що виконує наука. Принципи та мета класифікації наук.

1.2. Основні категорії науки.

Елементи, що формують науку як систему знань. Роль гіпотез та теорій. Відмінність між теорією та концепцією. Закони, закономірності та принципи : сутність та відмінність. Методологічні основи науки.

1.3. Специфіка науки безпекології.

Сутність безпекології як науки. Розвиток безпекології в Україні.

Тема 2. Концепції фінансово-економічної безпеки

2.1. Концепції, спрямовані на розвиток.

Ресурсно-функціональна концепція. Гармонізаційна концепція. Конкурентна концепція.

2.2. Концепції, спрямовані на захист від ризиків та загроз.

Захисна концепція. Стійкісна концепція.

Тема 3. Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки

3.1. Сутність теоретичних підходів та їх роль у забезпеченні фінансово-економічної безпеки.

Сутність теоретичних підходів. Об'єкти фінансово-економічної безпеки, визначення яких залежить вибір теоретичного підходу.

3.2. Основні теоретичні підходи.

Поняття системи. Елемент. Зв'язок. Цілісність. Основні принципи системного підходу. Сутність функціонального підходу та особливості його

го застосування. Ситуаційний та ресурсний підходи. Інституціональний підхід та його особливості.

Тема 4. Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

4.1. Досвід країн ЄС в сфері забезпечення фінансово-економічної безпеки.

4.2. Особливості формування моделі фінансово-економічної безпеки США.

4.3. Особливості формування моделі фінансово-економічної безпеки Японії.

4.4. Роль міжнародних організацій у забезпеченні фінансово-економічної безпеки.

Тема 5. Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки

5.1. Актуальні методичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки.

5.2. Формування системи показників фінансово-економічної безпеки.

5.3. Особливості використання сучасних наукових методів у діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки.

Тема 6. Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки

6.1. Поняття інформації. Основні види та властивості інформації.

6.2. Методи збирання даних.

6.3. Особливості формування аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Тема 7. Використання експертних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки

7.1. Роль експертизи в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки.

7.2. Критерії вибору експертів.

7.3. Методи отримання експертних оцінок.

7.4. Особливості застосування результатів експертних оцінок у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки.

7.5. Переваги та недоліки індивідуальних експертних оцінок.

Тема 8. Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки

8.1. Сутність багатомірного статистичного аналізу.

Поняття моделі та багатомірного статистичного аналізу. Особливості багатомірного статистичного аналізу. Етапи дослідження за допомогою методів багатомірного статистичного аналізу.

8.2. Особливості використання кореляційно-регресійний аналізу.

Кореляційна залежність. Регресійна залежність. Завдання кореляційно-регресійного аналізу. Вимоги до формування системи вхідних показників кореляційно-регресійного аналізу.

8.3. Кластерний аналіз : сутність та особливості використання.

Сутність понять "кластер", "кластерний аналіз", "кластерний метод". Основні завдання кластерного аналізу. Властивості кластерів. Групи методів кластерного аналізу. Ієрархічні методи кластеризації. Етапи кластерного аналізу. Вимоги до вхідних показників для кластеризації. Критерії якості кластеризації.

8.4. Методи редукції ознакового простору.

Сутність та основні завдання редукції. Класифікація методів редукції ознакового простору. Метод розрахунку таксономічного показника розвитку: сутність, основні завдання, що вирішує, алгоритм побудови. Метод центра ваги : алгоритм методу, способи вибору репрезентантів. Факторний аналіз : сутність, основні завдання, вимоги до вхідних показників.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент повинен ознайомитися як із робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з одного змістового модуля (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекційні	практичні	самостійна робота		лекційні	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1								
Сутність та роль наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки								
<i>Тема 1. Основні категорії та поняття наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки</i>	10	2	2	6	10	2	2	10
<i>Тема 2. Концепції фінансово-економічної безпеки</i>	16	2	2	12	14	2	2	10
<i>Тема 3. Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки</i>	16	2	2	12	14	2	2	10
<i>Тема 4. Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства</i>	16	2	2	12	16	2	2	10
<i>Тема 5. Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки</i>	16	2	2	12	26	2	2	25
<i>Тема 6. Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки</i>	34	4	4	26	24	4	4	25
<i>Тема 7. Використання експертних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки</i>	28	4	4	20	42	4	4	25

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 8. Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	14	2	2	10	46	2	2	25
Разом за змістовим модулем 1	150	20	20	110	180	20	20	140
Усього годин	150	20	20	110	180	20	20	140

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1</i> Сутність та роль наукового	<i>Завдання 1.</i> Визначення основних категорій та понять забезпечення діяльності фахівців із фінансово-економічної безпеки	2	Основна: [1; 4; 5]

1	2	3	4
та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	<i>Завдання 2.</i> Зміст основних концепцій економічної безпеки та їх практичне застосування	2	Основна: [1; 2; 4; 5]. Додаткова: [8]
	<i>Завдання 3.</i> Зміст та відмінні риси теоретичних підходів до забезпечення економічної безпеки	2	Основна: [1; 2; 6]. Додаткова: [8; 12 – 15]
	<i>Завдання 4.</i> Порівняльний аналіз світового досвіду забезпечення економічної безпеки підприємства	2	Основна: [1; 2]. Додаткова: [8; 12 – 15]
	<i>Завдання 5.</i> Основні етапи формування методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	2	Основна: [1; 3; 4; 5]. Додаткова: [9; 12 – 15]
	<i>Завдання 6.</i> Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки	4	Основна: [1; 3; 4; 5]. Додаткова: [7; 12 – 15]
	<i>Завдання 7.</i> Особливості проведення експертного опитування з питань фінансово-економічної безпеки	4	Основна: [1; 4; 5]. Додаткова: [9; 12 – 15]
	<i>Завдання 8.</i> Особливості використання економіко-математичних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	2	Основна: [1; 4; 5]. Додаткова: [12 – 15]
Разом годин за змістовим модулем		20	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Сутність та роль наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки

Тема 3. Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки

Визначте основні функції служби фінансово-економічної безпеки, ґрунтуючись на обраному теоретичному підході до забезпечення фінансово-економічної безпеки. Обґрунтуйте доцільність вибору конкретного

теоретичного підходу та визначте переваги такого вибору порівняно з іншими підходами.

Тема 6. Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки

Ви – аналітик служби фінансово-економічної безпеки представництва іноземного виробничого підприємства, що спеціалізується на виготовленні продуктів харчування. За останній звітний період (1 рік) у діяльності підприємства з'явилися порушення платіжної дисципліни серед дистриб'юторів продукції. У зв'язку з цим керівництво підприємства поставило завдання перед службою фінансово-економічної безпеки виявити можливі причини таких порушень. Якими будуть ваші дії як аналітика? Якій інформації ви приділите найбільшу увагу та які методи аналізу будете використовувати? Обґрунтуйте ваш вибір.

Тема 8. Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки

Рівень 1. Визначте перелік економіко-математичних методів, які можна використовувати в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки обраного підприємства. Зазначте мету їх використання.

Рівень 2. Сформууйте вхідну систему показників для обраних методів.

Рівень 3. Проведіть обрану процедуру аналізу. Інтерпретуйте отримані результати. Зробіть висновки щодо питання фінансово-економічної безпеки.

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконує студент самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначають навчальним планом, який становить

73 % (110 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 годин), для студентів заочної форми навчання – 78 % (140 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (180 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС містить : опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел на задану проблематику; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та тестового контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин		Форми контролю СРС	Література
		Д*	З**		
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1					
Сутність та роль наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки					
<i>Тема 1.</i> Основні категорії та поняття наукового та методичного забезпечення діяль-	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	12	10	Експрес-опитування	Основна: [1; 4; 5]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5	6
ності фахівців з фінансово-економічної безпеки					
<i>Тема 2.</i> Концепції фінансово-економічної безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	12	10	Експрес-опитування	Основна: [1; 4; 5]
<i>Тема 3.</i> Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та тестового контролю	12	10	Фронтальне опитування, тестовий контроль	Основна: [1; 2]
<i>Тема 4.</i> Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	12	10	Фронтальне опитування	Основна: [1; 2; 6]. Додаткова: [8]
<i>Тема 5.</i> Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців із фінансово-економічної безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять та письмової контрольної роботи	12	25	Письмова контрольна робота	Основна: [1; 2]. Додаткова: [8]
<i>Тема 6.</i> Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять та тестового контролю	26	25	Експрес-опитування, тестовий контроль	Основна: [1; 4; 5]
<i>Тема 7.</i> Використання експертних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	20	25	Фронтальне опитування	Основна: [1; 4; 5]

1	2	3	4	5	6
Тема 8. Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять та письмової контрольної роботи	10	25	Фронтальне опитування, письмова контрольна робота	Основна: [1; 3 – 5]. Додаткова: [9]
Підготовка до іспиту		8			Основна: [1; 3 – 6]. Додаткова: [7 – 9]
Усього за модулем		110	140		

* – денна форма навчання;

** – заочна форма навчання

6.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Основні категорії та поняття наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки

1. Сутність фінансово-економічної безпеки.
2. Яка роль фактів та гіпотез у процесі наукового мислення?
3. Чому теорія вважається вищою формою організації наукового знання?
4. Перерахуйте етапи розроблення гіпотези в процесі науково-дослідницької роботи.
5. Які існують види гіпотез?
7. У чому полягає відмінність між законами та закономірностями?
8. Що становлять методологічні основи науки?
9. Взаємозв'язок категорій "економічна безпека підприємства" та "ризик".

Тема 2. Концепції фінансово-економічної безпеки

1. Дайте визначення поняттю "концепція".
2. Роль концепції в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки.
3. Назвіть існуючі концепції фінансово-економічної безпеки.
4. Визначте основні переваги та недоліки існуючих концепцій фінансово-економічної безпеки.

Тема 3. Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки

1. Дайте визначення поняттю "система".
2. Які існують види систем?
3. Дайте визначення поняттю "функція".
4. Сутність системного підходу та його принципи.
4. Основні принципи функціонального підходу.
5. Сутність використання ресурсного підходу в економічних дослідженнях.
6. Переваги та недоліки ситуаційного підходу.
7. Особливості інституціонального підходу. Принципи і сфери застосування.

Тема 4. Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

1. Назвіть основні чинники економічної безпеки підприємства.
2. Охарактеризуйте основні напрями забезпечення ФЕБ в США і Японії.
3. Розкрийте спільні завдання органів державного управління.
4. Наведіть приклад міжнародно-правових актів у сфері протидії корупції.

Тема 5. Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки

1. Що становлять процедури аналізу та синтезу?
2. Які виділяють види аналізу?
3. Що таке умовивід?
4. Порівняйте дедуктивний та індуктивний умовиводи.
5. Наведіть приклади дедуктивного та індуктивного умовиводів.
6. Які існують види індукції? У чому їх відмінність?
7. Чому аналогія належить до індуктивних умовиводів?
8. Наведіть приклад умовиводу за аналогією.
9. Які процедури дозволяють підвищити ймовірність істинності висновку за аналогією?
10. У чому полягає сутність прийомів абстрагування та узагальнення?

Тема 6. Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки

1. Як слід розуміти інформацію в аспекті забезпечення економічної безпеки бізнесу?
2. Розкрийте зміст обліково-аналітичної інформації.
3. Якою повинна бути обліково-аналітична інформація під час забезпечення економічної безпеки підприємства?
4. На підставі яких облікових даних формується облікова інформація?
5. Як класифікується інформація, що використовується для функціонування системи економічної безпеки підприємства?
6. Які основні властивості повинна мати обліково-аналітична інформація?
7. Визначте місце й роль бухгалтерської інформаційної системи в системі економічної безпеки підприємства.

Тема 7. Використання експертних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки

1. У чому полягає сутність індивідуальних і колективних методів експертного оцінювання?
2. Розкрийте особливості метода "Дельфі".
3. У чому полягає процедура проведення експертизи?
4. Перерахуйте основні етапи експертизи.
5. Які існують види експертних оцінок?
6. Що характеризує оцінка відносної важливості?
7. У чому полягає сутність визначення ступеня узгодженості думок експертів?
8. Що визначає коефіцієнт конкордації і парної рангової кореляції?
9. У чому полягає аналіз компетентності експертів?

Тема 8. Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки

1. Перерахуйте особливості методів багатомірного статистичного аналізу.
2. Перерахуйте етапи дослідження на основі використання методів багатомірного статистичного аналізу. Чи залежать вони від конкретно обраного методу?

3. Назвіть відмінність між кореляцією та регресією.
4. Які завдання із забезпечення фінансово-економічної безпеки можна вирішити за допомогою методів кореляційно-регресійного аналізу?
5. Назвіть основну мету використання методів кластерного аналізу в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки?
6. Які завдання дозволяє вирішувати метод кластерного аналізу?
7. Перерахуйте основні вимоги до формування системи вхідних показників кластерного аналізу.
8. Сутність редукції та її роль у діяльності фахівців фінансово-економічної безпеки.
9. Сутність методу розрахунку таксономічного показника розвитку. Наведіть приклади його використання в діяльності фахівців фінансово-економічної безпеки.
10. Які завдання вирішуються за допомогою методу факторного аналізу?

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу здійснюють за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як

активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, банки візуального супроводу (табл. 8.1).

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набутті навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Таблиця 8.1

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Основні категорії та поняття наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	Міні-лекція "Основні категорії та поняття наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців із фінансово-економічної безпеки", банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Концепції фінансово-економічної безпеки	Лекція проблемного характеру з питання "Концепції фінансово-економічної безпеки", банки візуального супроводу, робота в малих групах щодо обґрунтування вибору концепції фінансово-економічної безпеки
<i>Тема 3.</i> Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки	Лекція проблемного характеру з питання "Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки", банки візуального супроводу, робота в малих групах щодо обґрунтування вибору теоретичного підходу до забезпечення фінансово-економічної безпеки
<i>Тема 4.</i> Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Міні-лекція з питання "Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства", банки візуального супроводу

1	2
<i>Тема 5.</i> Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	Лекція проблемного характеру з питання "Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки", банки візуального супроводу, робота в групах щодо формування методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки
<i>Тема 6.</i> Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки	Лекція проблемного характеру з питання "Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки", банки візуального супроводу, робота в групах щодо формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки
<i>Тема 7.</i> Використання експертних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	Міні-лекція з питання "Використання експертних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки", банки візуального супроводу, робота в групах щодо можливостей та доцільності використання експертних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки
<i>Тема 8.</i> Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	Міні-лекція з питання "Використання економіко-математичних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки", банки візуального супроводу, робота в групах щодо вибору економіко-математичних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Їх проводять, як правило, як частину заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від пов-

ноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні та лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять :

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів за різними формами поточного контролю, серед яких :

- експрес-опитування;
- фронтальне-опитування
- письмова контрольна робота;
- тестовий контроль.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі іспиту. **Іспит** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час практичних занять проводиться за накопичувальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду практичних ситуацій, виконання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови виконання завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності подання виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів із навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового іспиту. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням іспиту є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє

ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімальна кількість балів за поточний контроль упродовж семестру, яку повинен набрати студент протягом семестру складає 35 балів.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі *екзаменаційної "Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів

на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 073 Менеджмент

спеціалізація "Управління фінансово-економічною безпекою".

Семестр II

Навчальна дисципліна "Наукове та методичне забезпечення фахівців з фінансово-економічної безпеки"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ 1

Завдання 1 (стереотипне)

Оберіть правильну відповідь:

1. Наука – це :

- а) система знань за об'єктивними законами природи;
- б) сфера людської діяльності отримання знань;
- в) соціальний інститут;
- г) всі відповіді правильні;
- д) правильні відповіді а, б.

2. Яка з міжнародних організацій несе головну відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки на планеті, її рішенням зобов'язані підкорятися всі її члени :

- а) Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ);
- б) Організація Об'єднаних Націй (ООН);
- в) Організація Договору про колективну безпеку (ОДКБ) ;
- г) Міжнародний валютний фонд?

3. Гармонізаційна концепція вбачає основною метою забезпечення фінансово-економічної безпеки:

- а) розвиток підприємства;
- б) наявність конкурентних переваг;
- в) узгодження економічних інтересів підприємства з інтересами зовнішнього середовища.

Завдання 2 (стереотипне)

Встановіть відповідність між метою забезпечення фінансово-економічної безпеки та її концепцією:

Мета забезпечення фінансово-економічної безпеки	Концепція
1. Розвиток підприємства 2. Захист від ризиків та загроз	а) захисна
	б) гармонізаційна
	в) стійкісна
	г) ресурсно-функціональна
	д) конкурентна
	1 _____; 2 _____.

Завдання 3 (діагностичне)

Дайте характеристику ресурсно-функціональній та захисній концепціям забезпечення фінансово-економічної безпеки. Обґрунтуйте доцільність їх використання в процесі формування системи фінансово-економічної безпеки торговельного підприємства.

Завдання 4 (діагностичне)

Ви – аналітик служби фінансово-економічної безпеки підприємства. Керівництво доручило вам завдання розробити комплекс дій щодо підвищення ефективності процедури вибору контрагентів підприємства. Опишіть послідовність дій та сукупність методів, які ви будете використовувати для вирішення поставленого завдання.

Завдання 5 (евристичне)

Наведіть не менше 7 пунктів обґрунтування доцільності використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Затверджено на засіданні
кафедри міжнародного бізнесу та
економічного аналізу ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол №___ від "___" _____ 20___р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____.
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для вирішення завдання. Тому окремі завдання та етапи їх вирішення оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (5 балів):

1,5 бала – за кожне правильне визначення;

0,5 бала – охайність виконання завдання.

Завдання 2 (5 балів):

2,5 бала – за кожне правильне визначення;

0,5 бала – охайність виконання завдання.

Завдання 3 (8 балів):

2 бали – правильність визначення об'єкта дослідження;

2 бали – правильність визначення предмета дослідження;

2 бали – правильність визначення мети дослідження;

2 бали – правильність визначення завдань дослідження;

Завдання 4 (10 балів):

3 бали – правильність визначення сутності кожного з підходів;

2 бали – правильність визначення можливості застосування теоретичного підходу;

2 бали – обґрунтування можливості застосування теоретичного підходу;

Завдання 5 (12 балів):

5 балів – за логіку представленого методичного підходу;

3 бали – за обґрунтованість обраних методів оцінки;

2 бали – за правильність вибору методів, що відповідають представленій логіці дослідження;

2 бали – за правильність сформованого комплексу показників для оцінювання.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання		Рівень сформованості компетентностей		
					Форми контролю	Максимальний бал	
1	2	3	4		5	6	
Змістовий модуль 1. Сутність та роль наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки						60	
Виявляти зміст основних категорій та понять забезпечення фінансово-економічної безпеки	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Основні категорії та поняття наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Визначення основних категорій та понять забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес-опитування	
	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Концепції фінансово-економічної безпеки	Робота на лекції	1

1	2	3	4		5	6	
Обґрунтовувати вибір концепції та теоретичного підходу з метою досягнення цілей забезпечення фінансово-економічної безпеки		Ауд.	2	Практичне заняття	Зміст основних концепцій економічної безпеки та їх практичне застосування	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Експрес-опитування	
	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки	Фронтальне опитування	1
			2	Практичне заняття	Зміст та відмінні риси теоретичних підходів до забезпечення економічної безпеки	Активна участь у виконанні практичних завдань, тестовий контроль	3
		СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та тестового контролю	Тестовий контроль	4
Виявляти альтернативні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Порівняльний аналіз світового досвіду забезпечення економічної безпеки підприємства	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Фронтальне опитування	

1	2	3	4		5	6	
Обґрунтовувати комплекс методів та процедур для забезпечення фінансово-економічної безпеки	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Основні етапи формування методичного забезпечення діяльності фахівців із фінансово-економічної безпеки	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		СРС	16	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять та письмової контрольної роботи	Письмова КР	6
Обґрунтовувати вибір необхідної інформації для прийняття рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки	Фронтальне опитування	1
			2	Практичне заняття	Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		СРС	8	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки	Фронтальне опитування	1
			2	Практичне заняття	Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення економічної безпеки	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
	СРС	8	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Тестовий контроль	4	

1	2	3	4		5	6	
Застосовувати евристичні методи для прийняття рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Використання експертних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	Фронтальне опитування	1
			2	Практичне заняття	Особливості проведення експертного опитування з питань фінансово-економічної безпеки	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		8	СРС	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
	16	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Використання експертних методів в процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	Фронтальне опитування	1
			2	Практичне заняття	Особливості проведення експертного опитування з питань фінансово-економічної безпеки	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		8	СРС	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять		
Застосовувати методи математичної статистики для оброблення емпіричних даних щодо стану фінансово-економічної безпеки	17	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	Фронтальне опитування	1
			2	Практичне заняття	Особливості використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		18	СРС	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять та письмової контрольної роботи	Письмова КР	6

1	2	3	4		5	6	
	СЕСІЯ	Ауд.		Перед- екзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсум- кового контролю	Підсумковий контроль	40
				Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білета		
		СРС	4	Підготовка до екзамену	Повторення матеріа- лів змістовного модуля		
Усього годин		150	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Теми змістового модуля	Лекції	Практичні	Тестовий контроль	Поточний контроль	Екзамен	Усього балів за темою
1	2	3	4	5	6	7
<i>Тема 1.</i> Основні категорії та поняття нау- кового та методичного забезпечення ді- яльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	1	3	–	–	–	4
<i>Тема 2.</i> Концепції фінансово-економічної безпеки	1	3	–	–	–	4
<i>Тема 3.</i> Теоретичні підходи до забезпе- чення фінансово-економічної безпеки	1	3	4	–	–	8
<i>Тема 4.</i> Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підпри- ємства	1	3	–	–	–	4

Закінчення табл. 10.2

1	2	3	4	5	6	7
Тема 5. Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки	1	3	–	6	–	10
Тема 6. Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки	2	6	4	–	–	12
Тема 7. Використання експертних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	2	6	–	–	–	8
Тема 8. Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки	1	3	–	6	–	10
Сесія	–	–	–	–	40	40
Усього	10	30	8	12	40	100

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістовного модуля		Лекції	Практичні заняття	Тестовий контроль	Поточні контрольні роботи	Екзамен	Усього балів за тиждень
1		2	3	4	5	6	7
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	–	–	–	–	–
		2 тиждень	1	3	–	–	4
	Тема 2	3 тиждень	–	–	–	–	–
		4 тиждень	1	3	–	–	4
	Тема 3	5 тиждень	–	–	–	–	–
		6 тиждень	1	3	4	–	8
	Тема 4	7 тиждень	–	–	–	–	–
		8 тиждень	1	3	–	–	4

1		2	3	4	5	6	7
Тема 5	9 тиждень	–	–	–	–	–	–
	10 тиждень	1	3		6		10
Тема 6	11 тиждень	–	–	–	–	–	–
	12 тиждень	1	3	–	–	–	4
	13 тиждень	–	–	–	–	–	–
	14 тиждень	1	3	4	–	–	8
Тема 7	15 тиждень	1	3	–	–	–	4
	16 тиждень	1	3	–	–	–	4
Тема 8	17 тиждень	1	3	–	6	–	10
Сесія		–	–	–	–	40	40
Усього		–	–	–	12	40	100

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Оцінки за цією шкалою заносять до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – Київ : ЦУЛ, 2008. – 239 с.
2. Кавун С. В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади : монографія / С. В. Кавун. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 299 с.
3. Куркін М. В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємства : навч. посіб. / М. В. Куркін, В. Д. Понікаров, Д. В. Назаренко. – Харків : ІНЖЕК, 2010. – 297 с.
4. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Харків : ХНЕУ, 2012. – 251 с.
5. Отенко І. П. Теорія управління безпекою соціальних систем : навч. посіб. / І. П. Отенко, Н. О. Москаленко, Г. Ф. Азаренков. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 220 с.
6. Пономаренко В. С. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія / В. С. Пономаренко, С. В. Кавун. – Харків : ХНЕУ, 2008. – 255 с.

11.2. Додаткова

7. Гнилицкая Л. В. Теоретико-методологические и прикладные основы обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности : монография / Л. В. Гнилицкая, А. И. Захарок, П. Я. Прыгунов. – Киев : Дорадо-Друк, 2001. – 290 с.
8. Грабовецький Б. Є. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання: монографія / Б. Є. Грабовецький. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 171 с.
9. Козаченко А.В. Економічна безпека підприємства. Сутність і механізм забезпечення: монографія / А. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, А. Н. Лещенко. – Київ : Вид. "Либра", 2003. – 280 с.
10. Куркин Н. В. Управление экономической безопасностью развития предприятия / Н. В. Куркин. – Днепропетровск : Изд. АРТ-ПРЕСС, 2006. – 452 с.

11. Куліков П. М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства: навч. посіб. / П. М. Куліков, Г. А. Іващенко. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 152 с.

11.3. Інформаційні ресурси

12. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

14. Офіційний сайт Служби статистики Європейського союзу. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat>.

15. Офіційний сайт проекту "Doing Business". – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Наукове та методичне забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки"
за Національною рамкою кваліфікацій України**

37

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Основні категорії та поняття наукового та методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки					
Обґрунтовувати вибір концепції та теоретичного підходу з метою досягнення цілей забезпечення фінансово-економічної безпеки	Загальні систематизовані знання у сфері науки	Знання понятійного апарату забезпечення фінансово-економічної безпеки	Ідентифікувати основні проблеми, що стосуються ведення міжнародного бізнесу та їх кількісного аналізу	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтують, до фахівців і нефахівців	Уміння працювати самостійно та нести відповідальність перед групою за виконане завдання, ініціативність у виконанні завдання, доведення результатів дослідження до логічного завершення

1	2	3	4	5	6
Тема 2. Концепції фінансово-економічної безпеки					
Обґрунтовувати вибір концепції фінансово-економічної безпеки	Основні етапи управління. Функції та види управлінських рішень	Знання сутності та змісту концепцій фінансово-економічної безпеки, основних цілей забезпечення фінансово-економічної безпеки соціально-економічних систем	Обирати концепцію безпеки відповідно до поставленої мети та умов функціонування соціально-економічної системи	Презентувати концепцію забезпечення фінансово-економічної безпеки	Відповідальність за обґрунтування концептуальних положень безпеки соціально-економічної системи
Тема 3. Теоретичні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки					
Обґрунтовувати вибір теоретичного підходу з метою досягнення цілей забезпечення фінансово-економічної безпеки	Системне бачення наукової проблеми	Знання теоретичних основ наукового пізнання та методологічних основ науки	Розробляти концептуальну модель дослідження	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо використання певного підходу у дослідженні сформованої предметної області	Готовність брати ініціативу на себе. Цілеспрямованість у вирішенні доручених завдань та виконання прийнятих зобов'язань
Тема 4. Світовий досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства					
Виявляти альтернативні напрями забезпечення фінансово-економічної	Особливості забезпечення фінансово-економічної безпеки	Знання особливостей законодавчого забезпечення фінансово-економічної безпеки соці-	Виявляти основні проблеми та визначати альтернативні варіанти управління фі-	Презентувати альтернативні варіанти забезпечення фінансово-економіч-	Відповідальність за обґрунтуванням альтернативного варіанту забезпе-

1	2	3	4	5	6
ної безпеки	соціально-економічних систем у світі	ально-економічних систем та досвіду передових країн щодо питань управління фінансово-економічною безпекою	нансово-економічною безпекою на основі світового досвіду	ної безпеки	чення фінансово-економічної безпеки
Тема 5. Сутність методичного забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки					
Обґрунтовувати комплекс методів та процедур для забезпечення фінансово-економічної безпеки	Основні етапи управління. Базові методи дослідження.	Знання послідовності процедур забезпечення фінансово-економічної безпеки та основних наукових та емпіричних методів, що їм відповідають	Формувати методичне забезпечення фінансово-економічної безпеки відповідно до поставленої мети та умов функціонування соціально-економічної системи	Зрозуміле і недвояке донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців	Відповідальність за правильність та доцільність вибору методів дослідження та уміння доводити результати дослідження до логічного завершення
Тема 6. Формування інформаційно-аналітичної бази забезпечення фінансово-економічної безпеки					
Обґрунтовувати вибір необхідної інформації для прийняття рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки	Сутність інформації, її основні види та джерела	Знання основних джерел інформації для управління фінансово-економічною безпекою соціально-економічних систем	Знаходити необхідну інформацію відповідно до поставлених завдань	Ефективно формувати комунікаційну стратегію в процесі пошуку необхідної інформації та її обробки	Відповідальність за точність та достовірність обраної інформації для управління фінансово-економічною безпекою

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Використання експертних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки					
Застосовувати евристичні методи для прийняття рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки	Види евристичних методів	Знання особливостей використання евристичних методів в управлінні фінансово-економічною безпекою	Проводити експертні опитування, формулювати коректні питання для опитування	Зрозуміло і недвозначно доносити свою думку та питання до опонентів	Відповідальність за точність та достовірність результатів обробки експертних думок з конкретних питань
Тема 8. Використання економіко-математичних методів у процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки					
Застосовувати методи математичної статистики для обробки емпіричних даних щодо стану фінансово-економічної безпеки	Основні економіко-математичні методи	Знання методичних основ обробки емпіричних даних	Обґрунтовувати наукові пропозиції з використанням методів факторного, кластерного, регресійного та таксономічного аналізу	Презентувати результати обробки емпіричних даних	Відповісти за точність і коректність результатів

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	9
5. Теми практичних занять	11
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	12
6. Самостійна робота.....	13
6.1. Контрольні запитання для самодіагностики	16
7. Індивідуально-консультативна робота	19
8. Методи навчання	19
9. Методи контролю	22
10. Розподіл балів, які отримують студенти	28
11. Рекомендована література.....	35
11.1. Основна	35
11.2. Додаткова	35
11.3. Інформаційні ресурси.....	36
Додатки.....	37

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

НАУКОВЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

**Робоча програма
для студентів спеціальності 073 "Менеджмент"
спеціалізації "Управління
фінансово-економічною безпекою"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Отенко** Ірина Павлівна
Яртим Ірина Анатоліївна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *О. В. Анацька*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2017 р. Поз. № 20 ЕВ. Обсяг 42 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*